

VILÁG- TÖRTÉNET

15. (47.) évfolyam 2025. 2.

A HUN-REN BÖLCSESZETTUDOMÁNYI KUTATÓKÖZPONT
TÖRTÉNETTUDOMÁNYI INTÉZETÉNEK FOLYÓIRATA

- **LÁSZLÓ SZABOLCS**
A KODÁLY-MÓDSZER NEMZETKÖZI INDULÁSA
- **KASZÁS VERONIKA**
MAGYARORSZÁG ÉS AZ ENSZ MENEKÜLTÜGYI
FŐBIZTOSSÁGÁNAK EGYÜTTMŰKÖDÉSE
A RENDSZERVÁLTOZÁS ÉVEIBEN
- **SZENTE-VARGA MÓNICA**
MAGYAROK AZ ENSZ NICARAGUAI VÁLASZTÁSI
MEGFIGYELŐI MISSZIÓJÁBAN
- **LAKATOS ISTVÁN**
AZ EMBERI JOGOK HELYZETE MAGYARORSZÁGON
A KÁDÁR-KORSZAK ELSŐ ÉVTIZEDÉBEN
- **J. NAGY LÁSZLÓ**
ALBERT CAMUS, MAGYARORSZÁG ÉS AZ ALGÉRIAI HÁBORÚ
1956-BAN
- **SZEMLE**
PAPP REGINA, PALOTÁS ZSOLT, GREGOSITS GÁBOR,
BENE KRISZTIÁN ÍRÁSAI

VILÁGTÖRTÉNET
A HUN-REN Bölcsészettudományi Kutatóközpont
Történettudományi Intézetének folyóirata

Szerkesztők
Skorka Renáta (főszerkesztő)
Bíró László, Martí Tibor, Vámos Péter
(szerkesztők)

Szerkesztőbizottság
Glatz Ferenc (elnök), Borhi László, Erdődy Gábor,
Fischer Ferenc, Fodor Pál, Klaniczay Gábor,
Lovaš Eldina, Majoros István, Mihalik Béla Vilmos,
Pók Attila, Poór János

TARTALOM

Az együttműködés színterei. Magyarország és az ENSZ szervezetei (Kecskés D. Gusztáv)	173
<i>Tanulmányok</i>	
László Szabolcs: A Kodály-módszer nemzetközi indulása. A Zenei Nevelés Nemzetközi Társasága és az államszocialista magyar zeneoktatás az 1960-as években	177
Kaszás Veronika: Magyarország és az ENSZ Menekültügyi Főbiztosságának együttműködése a rendszerváltozás éveiben	201
Szente-Varga Mónika: Magyarok az ENSZ nicaraguai választási megfigyelői missziójában	223
Lakatos István: Az emberi jogok helyzete Magyarországon a Kádár-korszak első évtizedében. Nemzetközi emberi jogi normák – belpolitikai számítások	239
J. Nagy László: Albert Camus, Magyarország és az algériai háború 1956-ban	267
<i>Műhely</i>	
Zsemlye János Konstantin: Egy különleges intézmény I. Péter cár országában. A Külügyi Utazó Kancellária a külpolitikai ügyek oroszországi intézésének gyakorlatában	283
<i>Szemle</i>	
Élő holtak (Papp Regina)	299
Abszolutizmus mint kockázatkezelés (Palotás Zsolt)	303
Magyar–latin-amerikai kapcsolatok a hidegháború elején (Gregosits Gábor)	308
A Francia Idegenlégió leghíresebb magyar altisztjei (Bene Krisztián)	311

Jelen számunkat Kecskés D. Gusztáv, Balogh Lídia és Germuska Pál szerkesztette

Magyarok az ENSZ nicaraguai választási megfigyelői missziójában

A sandinista forradalom¹ győzelmét követően Nicaragua és Magyarország speciális, elsősorban politikai-ideológiai megfontolásokon alapuló kapcsolatrendszert alakított ki. Már 1979-ben felvette a két ország a diplomáciai kapcsolatokat: a magyar fél 1980-ban nagykövetséget nyitott Managuában, a nicaraguai kormány pedig nem sokkal később felállította nagykövetségét a magyar fővárosban. Az 1980-as években a kapcsolatok dinamikusan fejlődtek. Ugyanakkor ez a viszonyrendszer sosem vált annyira intenzívvé, mint a magyar–kubai kapcsolatok. Egyrészt a szocialista országok nem voltak teljes mértékben elégedettek Kuba fejlődésének alakulásával és a szocialista világ által nyújtott támogatás felhasználásának módjával,² ami csökkentette lelkesedésüket Nicaragua esetében, és nem akartak egy „második” Kubát. Másrészt az érdeklődést tovább apasztották a gazdasági nehézségek, amelyek az 1980-as években már komolyan sújtották a kelet-közép-európai szocialista országokat. Erőforrásaikat inkább saját problémáik enyhítésére kívánták felhasználni, más országok támogatására kevesebbet tudtak és szándékoztak költeni.³ Fontos az időfaktor is, mivel a speciális kapcsolatok Kubával 1959–1960-ra nyúltak vissza, azaz három évtizeden keresztül fejlődhettek a hidegháború viszonyai között, míg az intenzívebb magyar–nicaraguai kapcsolatok egy évtizedre, az 1980-as évekre korlátozódtak, ugyanakkor az említett időszakban látványosan fejlődtek – bár azt

* A szerző a Nemzeti Közszerológiai Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar Nemzetközi Biztonsági Tanulmányok Tanszékének egyetemi tanára (1083 Budapest, Ludovika tér 2., Szenté-Varga. Monika@uni-nke.hu).

1 A Sandinista Nemzeti Felszabadítási Frontot (*Frente Sandinista de la Liberación Nacional*, FSLN) az 1960-as évek elején alapította Carlos Fonseca Amador, Silvio Mayorga és Tomás Borge Martínez, a Somoza-diktatúra megdöntése céljából. A mozgalom Augusto C. Sandino nicaraguai forradalmár és nemzeti hős nevét vette fel, akinek meggyilkolását Anastacio Somoza García, a Nemzeti Gárda vezetője szervezte meg (1937-től Nicaragua elnöke). A sandinisták 1979-ben megdöntötték a Somoza-rendszert – az ország elnöke ekkor már Anastacio Somoza García fia, Anastasio Somoza Debayle –, és hatalomra kerültek. Magyarországon a sandinista és a szandinista kifejezés is használatos, utóbbi viszont jóval ritkább. Az Arcanum digitális periodika-adatbázis 19 589 találatot mutat a sandinista kifejezésre és csak 1314-et a szandinista szóra (letöltés ideje: 2025. január 12.). Tekintettel arra, hogy mind tudományos téren, mind a sajtóban a sandinista kifejezés gyakoribb, továbbá jobban mutatja a kapcsolatot a névadó A. C. Sandinóval, a tanulmányban a sandinista kifejezést használom.

2 Szenté-Varga, 2005. 362–363.

3 Opatrný, 2013. 30.

hozzá kell tenni, hogy szinte a nulláról indultak, ami hozzájárult ahhoz, hogy a változások nagy léptékűek lehessenek.⁴

1990-ben mindkét ország hasonló irányba mozdult el: szabad választásokat tartottak, és a nem demokratikus politikai berendezkedést nyitottabb, plurális politikai rendszerekkel cserélték fel. Az a különleges kapcsolat azonban, ami az 1980-as években létezett Nicaragua és Magyarország között, nem maradt fenn 1990 után. A bipoláris világ szétesésével a szocialista globalizáció⁵ létjogosultsága is megszűnt. A hidegháborúban jelentős és intenzív kapcsolatok álltak fenn a második (szocialista) és a harmadik világ (ma Globális Dél) között. Ennek hátterében szovjet nagyhatalmi érdekek álltak, amelyek szempontjából a dekolonizációs folyamatok és a harmadik világgal való kapcsolatépítés lehetőségként és eszközként szolgálhatott. Ebben a nyitásban a Szovjetunió számított és támaszkodott a többi szocialista országra is, így a Kelet-Európa és a harmadik világ közötti együttműködés nem a szovjet politika ellenében, hanem ellenkezőleg, annak támogatásával valósult meg.⁶ Ugyanakkor ezek a kapcsolatok bevételi forrást jelenthettek, nagyobb nemzetközi láthatóságot, lehetőséget a kormányok belső támogatottságának növelésére, azaz a kelet-közép-európai szocialista országok is profitálhattak belőle. Ezen államok nyugati kapcsolatainak határt szabott a szovjet szövetségi rendszer, a harmadik világgal kialakított összeköttetések viszont növelhették nemzetközi mozgásterüket.

Az említett országok a politikai átmenet révén az 1990-es évek elején fokozatosan visszanyerték döntési szabadságukat. A nyugati kapcsolatokat akadályozó korlátok a bipoláris világ szétesésével ledőltek, következésképpen a harmadik világ – és benne Latin-Amerika – számukra leértékelődött, mivel elvesztette korábban megfigyelhető „kompenzációs” szerepét. A magyar külpolitikában a régió háttérbe szorulásához a politikai átmenetet kísérő gazdasági válság is hozzájárult. 1990 után a magyar politikai vezetés elsősorban Európa felé fordult, az egyik legfőbb cél az európai integrációs folyamatokhoz való csatlakozás lett. A korábbi magyar–latin-amerikai reláció sokat veszített relevanciájából, és az olyan kapcsolatok, amelyek annak idején kötelező jellegűek voltak, azaz nem gazdasági érdekektől vezérelve jöttek létre, hanem politikai-ideológiai alapokon nyugodtak, szinte megszűntek.

Az intenzív magyar–nicaraguai kapcsolatok időszaka 1990-ben lezárult: Magyarország bezárta managuai nagykövetségét. Ugyanakkor éppen 1990-ben tartottak általános választásokat a közép-amerikai államban (február 25-én). A nicaraguai kormány kérésére az ENSZ választási megfigyelői missziót (*Organización de Naciones Unidas para la Verificación Electoral en Nicaragua*, ONUVEN) küldött az országba. Ebben magyar megfigyelők is dolgoztak. Részvételük fő mozgatórugója azonban már nem a magyar–nicaraguai kapcsolatok iránti elkötelezettség volt, hanem Magyarország új ambíciói: szabadon, felelős módon részt kívánt venni a nagy presztízsű nemzetközi szervezet munkájában.

4 Szente-Varga, 2020; Szente-Varga, 2023a.

5 Bockman, 2015; Mark–Betts, 2022. Vörös globalizációnak (Sanchez-Sibony, 2014), alternatív globalizációnak (Mark–Kalinovsky–Marung, 2020) és korlátozott globalizációnak (Tomka, 2023) is nevezik.

6 Apor, 2021. 588.

Jelen kutatás az ONUVEN-t helyi (nicaraguai), regionális (közép-amerikai) és nemzetközi kontextusban vizsgálja. Célja, hogy feltárja, milyen hatása lehetett a missziónak az ENSZ fejlődésére, és hogy volt-e valamilyen szerepe – ha igen, milyen – a magyar–nicaraguai kapcsolatok alakításában. A tanulmány elsősorban ENSZ-dokumentumokra épít, amelyeket más írott forrásokkal egészítettem ki, mint például az Amerikai Államok Szervezete (AÁSZ) és a Carter Center beszámolóit az 1990-es nicaraguai választásokról, a magyar levéltári források, valamint a korabeli sajtó és a visszaemlékezések. Továbbá három – két magyar és egy német – volt választási megfigyelővel készítettem interjút, Abelovszky Györggyel, Horvát Jánossal és Detlef Noltéval.⁷

Előzmények

Az 1980-as években a közép-amerikai földhíd három országában dúlt polgárháború: Guatemalában, El Salvadorban és Nicaraguában. Az utóbbi országban a polgárháború közvetlen előzménye a Somoza-diktatúra bukása és a sandinista hatalomátvétel volt. Ez a jelentős változás azonban nem hozta el a békét az országban. Sőt, polgárháború kezdődött, aminek alapvető indítékai belső okok voltak (például a kormány eleinte nem kívánt autonómiát biztosítani az eltérő történelmi és kulturális hagyományú és etnikai összetételű atlanti tartományoknak),⁸ a helyzetet ráadásul súlyosbította és a konfliktus időtartamát megnövelte a hidegháború logikájából következő szembenállás, hiszen a sandinistákat a Szovjetunió és a szocialista világ, az ellenük harcoló *kontrákat* az Amerikai Egyesült Államok támogatta.⁹ 1984-ben általános választásokat tartottak Nicaraguában. 75 százalékos részvétel mellett – a hivatalos adatok szerint – az elnökválasztást Daniel Ortega nyerte meg, a szavazatok 67 százalékával.¹⁰ Az eredményt azonban nem ismerte el az Amerikai Egyesült Államok,¹¹ és továbbra is nyomást gyakorolt a nicaraguai kormányra, poli-

7 Mindhárom interjú 2023-ban készült, kettő személyes beszélgetés formájában, egy pedig online, MS Teams segítségével. A továbbiakban: Interjú, 2023.

8 Nicaragua keleti része, amely a Karib-tengerrel határos, és ezen keresztül összeköttetésben van az Atlanti-óceánnal. A gyarmati időszakban a britek kereskedelmi lerakatként, majd logisztikai központként használták, végül megszerezték a területet, amely Mosquito protektorátusként egészen 1787-ig brit kézen maradt. A függetlenség elnyerése után Mexikó, majd a Közép-amerikai Egyesült Tartományok, végül Nicaragua részévé vált. A különbségek azonban a 20. századra is fennmaradtak az országban. A nyugati rész lakottabb, spanyol ajkú mesztic népességgel rendelkezik, míg a keleti oldal – amelyet nem karibi, hanem atlanti régióknak neveztek – gyéribben lakott, ugyanakkor etnikailag és nyelviileg sokszínű: megtalálhatók itt miszkító indiánok (bennszülöttek és afrikai rabszolgák leszármazottjai), garifunák (afrokaribi és arawak leszármazottak), továbbá sumo és ráma őslakosok. Az ország csaknem felét kitevő terület végül az 1980-as évek második felében autonómiát kapott. Két részre osztották: a dél-atlanti autonóm régióra (*Región Autónoma Atlántico Sur*), fővárosa Bluefields, valamint az észak-atlanti autonóm régióra (*Región Autónoma Atlántico Norte*), fővárosa Puerto Cabezas. Lásd: Merrill, 1994. 59., 65–66., 90–91.; Szenté-Varga, 2023b. 73–87.

9 Jarquín, 2017. 92–93.

10 Merrill, 1994. 46.; Anderson, 1996.

11 Williams, 1990. 15–16.

tikai, gazdasági és fegyveres úton is. A nicaraguai kormány kontrák elleni háborúja „hatékonyabbá tette az amerikai gazdasági szankciókat azáltal, hogy közvetlenül károsította a termelést és elszívta a szűkös forrásokat a nemzetvédelemre”.¹² Az ország az 1980-as évek végére a gazdasági összeomlás szélére került, és a lakosság a fegyveres összecsapások és az életszínvonal drasztikus csökkenése miatt egyre inkább kiábrándult a sandinista vezetésből, és változást akart.¹³ 1990-re Nicaraguában újra választásokat terveztek. Ortega biztos volt abban, hogy (újra) győzni tud. Ugyanakkor azzal is tisztában volt, hogy maga a győzelem nem elég, azt a nemzetközi közösségnek el is kell ismernie, különös tekintettel az Amerikai Egyesült Államokra, hiszen csak így lehet Nicaragua elszigeteltségét enyhíteni, ezáltal az ország és azzal együtt a sandinista kormány helyzetét javítani.

Mindezek miatt a nicaraguai kormány két nagy presztízsű nemzetközi szervezethez, az Amerikai Államok Szervezetéhez és az ENSZ-hez fordult,¹⁴ hogy az 1990-re tervezett választásokra szervezzenek és küldjenek az országba választási megfigyelői missziót. Az Amerikai Államok Szervezete, amelyet a legrégebb óta fennálló regionális szervezetnek tartanak, az 1960-as évek elejétől folytatott választási megfigyelői tevékenységet (lásd a Dominikai Köztársaságban és Costa Ricában 1962-ben tartott választásokat), így 1990-re közel három évtizedes tapasztalattal rendelkezett. A szervezet olyan polgárháború sújtotta területeken is hajtott végre választási megfigyelői missziókat, mint Guatemala és El Salvador, ahol az 1984-es választások idején volt jelen.¹⁵ Az ENSZ helyzete ebben a tekintetben más volt. A szervezet történetében nem volt precedens olyan választási megfigyelői misszióra, amit szuverén országban hajtott volna végre. Az ENSZ nicaraguai szerepvállalása előtt számos akadály tornyosult: a tapasztalathiány; a nem demokratikus tagállamok részvétele csökkentette a szervezet hitelességét egy demokratikus választás felügyeletében; továbbá egyes tagállamok, mint például Mexikó és Kuba, nyíltan elleneztek a szervezet szerepvállalását, mert azon az állásponton voltak, hogy a misszióval megsértenék a belügyekbe való be nem avatkozás elvét és Nicaragua szuverenitását.¹⁶

Ebben az időszakban Javier Pérez de Cuellar perui diplomata volt az ENSZ főtitkára.¹⁷ Eleinte inkább a nicaraguai megkeresés visszautasítására hajlott. „Tekin-

12 Leogrande, 1996. 343.

13 Merrill, 1994. 50.

14 Miguel d'Escoto Brockmann, Nicaragua külügyminisztere 1989. március 3-án kelt levelében az ENSZ főtitkárhoz fordult, amelyben kérte, hogy „hozzon létre egy nemzetközi megfigyelőcsoportot, amelynek feladata a nicaraguai választási folyamat ellenőrzése lenne annak minden szakaszában, és hatásköre minden választási körzetre kiterjedne”. UN, 1989a. 3.

15 A missziókat lásd a szervezet honlapján: *Electoral Observation Missions*.

16 Schroeder, 2013. 207.

17 Javier Pérez de Cuellar (1920–2020) perui ügyvéd és diplomata. Peru lengyelországi, svájci, szovjetunióbeli és venezuelai nagykövete. Az Egyesült Nemzetek Szervezetének munkájában kezdetektől fogva részt vett: tagja volt a perui delegációnak az ENSZ Közgyűlés első, 1946-os ülészakán. Később képviselte Perut a Biztonsági Tanácsban, amikor országa 1973–1974-ben a BT nem állandó tagja volt. 1975–1977-ben az ENSZ ciprusi kérdéssel foglalkozó különmegbízottja, 1981-től pedig a főtitkár személyes képviselője az afganisztáni ügyekben. 1982–1991 között, a hidegháború végének időszakában a szervezet főtitkára. Jelen sorok írásáig az ENSZ egyetlen latin-amerikai főtitkára.

tettel nemzetközi jogi tanulmányaimra és az államok belügyeibe való be nem avatkozás elve iránti elkötelezettségemre, kezdetben haboztam, hogy a kérés teljesítését javasoljam” – írta visszaemlékezéseiben.¹⁸ Hagyományosan a választásokat belügynek tekintették, és ez volt az alapvető oka annak, hogy az ENSZ tevékenységi körébe nem tartoztak bele a választási megfigyelői missziók. Kivételt olyan választások jelenthettek – például Namíbia esete ilyen volt –, ahol ezek a dekolonizációs folyamat részét képezték. „Egy szuverén állam választási folyamatának felügyelete az Egyesült Nemzetek Szervezetét ismeretlen és szerintem potenciálisan veszélyes vizekre vinné” – írta a főtitkár.¹⁹

A kockázatot a főtitkár később mégis hajlandó volt vállalni, amit a következőkkel indokolt. Egyrészt, az ENSZ Közgyűlés 1988-ban azt kérte tőle, tegyen meg mindent, hogy véget lehessen vetni a Közép-Amerikában dúló polgárháborúknak. Márpedig ha szabad és tisztességes választásokat lehet tartani Nicaraguában, az hozzájárulhat a fegyveres konfliktus végéhez. Másrészt, a nicaraguai választások nem tekinthetők teljes mértékben az ország belügyének, hiszen részét képezik egy általánosabb jelenségnek, a közép-amerikai békefolyamatnak. Következésképpen ezeknek a választásoknak nemzetközi dimenziója van, ami pedig indokolja az ENSZ jelenlétét.²⁰

Az ONUVEN és a nicaraguai választások

Az ENSZ alaposan felkészült a feladatra. Elliot L. Richardson – amerikai ügyvéd, republikánus politikus és diplomata²¹ –, mint az ENSZ-főtitkár személyes megbízottja, többször járt Nicaraguában, és tárgyalt a különböző politikai erőkkel.²² Iqbal Riza pakisztáni diplomata lett a misszió vezetője és a főtitkár személyes megbízottjának helyettese.²³ Az ENSZ választási megfigyelői misszió Nicaraguában nemcsak a választások napját foglalta magában, hanem ennél jóval hosszabb időszakot. Az ONUVEN hivatalosan 1989. augusztus 25-én kezdte meg működését az országban.²⁴ A misszió nicaraguai tevékenységében három szakaszt különböztethetünk

18 Pérez de Cuellar, 1997. 412.

19 Uo.

20 UN, 1991.

21 Elliot L. Richardson (1920–1999) jogi tanulmányokat folytatott, harcolt a második világháborúban, részt vett a normandiai partraszállásban. Rövid ideig védelmi miniszter és főügyész a Nixon-korszakban, nagykövet Nagy-Britanniában és kereskedelmi miniszter Gerard Ford elnöksége alatt. Jimmy Carter elnöksége idején az Amerikai Egyesült Államok képviselője az ENSZ Tengerjogi Konferencián. Vonatkozó tanulmánya, a *Power, Mobility and the Law of the Sea a Foreign Affairs* 1980. évi negyedik számában jelent meg.

22 UN, 1990a. 1.

23 Iqbal Riza 1934-ben született. A pakisztáni külügyi szolgálat tagja, majd 1978-ban csatlakozott az ENSZ-hez. 1997-től 2004-ig, nyugdíjazásáig Kofi Annan ENSZ-főtitkár kabinetfőnöke. Dolgozott a szervezetnek a világ számos táján, többek között Nicaraguában, El Salvadorban és Bosznia-Hercegovinában. Komoly kritikák érték, hogy többet tehetett volna a ruandai mészárlás megelőzése érdekében (*Serious Mistakes*, 1999. 14.).

24 Tyroler, 1989.

meg: az első a politikai pártok megalakulását fedte le, a második a választási kampányt, a harmadik pedig magát a választásokat.²⁵

Az első ENSZ-csoport, amely mindösszesen 17 főből állt, feladata volt a misszió tevékenységének előkészítése, különböző társadalmi kapcsolatok és kommunikációs csatornák kialakítása, hogy megteremtsék az alapokat a későbbi hatékony munkához. A második etap a választási kampány időszaka volt, amely 1989 decemberétől 1990 februárjáig tartott. A misszió tagjai alapos munkát végeztek. Beszámolójuk szerint keresztül-kasul beutazták az országot; több mint 5000 interjút készítettek, és megfigyelték a legjelentősebb politikai nagygyűléseket és megmozdulásokat. Figyelemmel kísérték az állami televízió és rádió adásait, és több mint 600 óra felvételt készítettek. Ezeket az anyagokat aztán kvalitatív és kvantitatív módszerekkel kielemezték.²⁶

Az ONUVEN-misszió a legnagyobb létszámát a választásokra érte el, ekkorra több mint 240 főből állt. Erre a harmadik időszakra (választások) három különböző forrásból rekrutált az ENSZ: a szervezet New York-i Titkárságán, továbbá a latin-amerikai régióban ENSZ-programokban dolgozó személyek köréből, illetve tagállami felajánlásokból. Utóbbi a szervezet számára több szempontból is fontos volt: a választási megfigyelők változatos összetétele záloga lehetett a misszió semlegességének, tükrözte továbbá az ENSZ egyetemes jellegét. A következő tagállamok küldtek választási megfigyelőket: Ausztria, Belgium, Dánia, Finnország, Hollandia, India, Japán, Kanada, Kolumbia, Marokkó, Német Szövetségi Köztársaság (NSZK), Olaszország, Spanyolország, Svédország, Új-Zéland, Zöld-foki-szigetek. Az átalakuló szocialista világból Csehszlovákia, Lengyelország, Német Demokratikus Köztársaság (NDK) és Magyarország,²⁷ azaz a közép-európai országok jelenléte a misszióban aránylag magasnak mondható. Ez valószínűleg közös érdekek alapján alakult így, mivel egyrészt az ENSZ szerette volna ezeket a demokratizálódó országokat jobban bevonni a tevékenységébe, lehetőséget biztosítani nekik arra, hogy nemzetközi porondon szerepeljenek, láthatóvá váljanak, másrészt az érintett országok, amelyek végre kiléphettek a Szovjetunió árnyékából, megmutathatták magukat, illetve azt, hogy hajlandók a nemzetközi konfliktusok megoldásában aktív és felelős szerepet vállalni.

A magyar delegáció öt főből állt:²⁸ Abelovszky György (diplomata),²⁹ Horvát János (újságíró, televíziós személyiség),³⁰ Kollár Zoltán (közgazdász, egyetemi

25 Richardson, 1997; Pérez de Cuellar, 1997. 413.

26 UN, 1990b. 6–7.

27 UN, 1990d. 2.

28 *Magyar megfigyelők*, 1990a. 2.; 1990b. 7.; Gyapay, 1990. 1., 3.

29 Abelovszky Györgyöt a Népszava 1991 áprilisában még a managua-i magyar követség ügyvivőjeként említi (Elekes, 1991. 12.). A képviselőt áthelyezésével San Joséba kerül, és a Costa Ricában 1993-ig működő magyar nagykövetség sajtófelelőse (Bencsik, 1993. 201.).

30 Horvát János (1944–) a Magyar Televízió munkatársa (1969–1994), Magyarország kubai nagykövete (2007–2010). A *Kubai riport* (1974) és a *Kubai retró* (2013) kötetek szerzője.

tanár),³¹ Kosárka József (diplomata)³² és Szilassy Attila (a Magyar Külügyi Intézet tudományos munkatársa).³³ Abelovszky György és Kosárka József a Külügyminisztériumnak készített beszámolójában az öttagú magyar csoport az egyik legnépesebb tagállami delegációként szerepel, amelynek összetétele hasonló volt más államok választási megfigyelőihöz (diplomata, tudományos kutató, újságíró).³⁴ Később a Külügyminisztériumban tartott sajtóértekezleten a következő hangzott el: Kelet-Közép-Európából a magyar delegáció volt a legnagyobb.³⁵

A nicaraguai politikai erők számára kiemelkedő jelentőségű volt, hogy a választásokat külföldi választási megfigyelők is ellenőrizzék, ugyanis mind a kormány, mind az ellenzék bízott abban, hogy meg tudja nyerni a választásokat, ugyanakkor nem bízott a másokban. Továbbá a sandinisták attól tartottak, hogy hiába nyernek, a Nyugat és különösen az Amerikai Egyesült Államok el fog zárkózni az eredmény elismerésétől, hacsak nem olyan szervezetek kezeskednek a választások tisztaságáért, amelyeknek az USA is tagja, és amelyek jelentős nemzetközi tekintéllyel rendelkeznek. A másik oldal, azaz a nicaraguai ellenzék is úgy gondolta, hogy győzni fog a választásokon, viszont attól tartott, hogy a sandinisták ezt nem fogják elismerni, és esetleg megpróbálják manipulálni az eredményeket. Mindezek miatt mindkét politikai oldal számára kulcsfontosságúvá vált a választási megfigyelők munkája.

Az 1990-es választások a leginkább megfigyelt és ellenőrzött választásoknak bizonyultak Nicaragua történetében.³⁶ Több mint 2500 külföldi választási megfigyelő tartózkodott az országban február 25-én, a választások napján.³⁷ Szervezetek szerint haladva: AÁSZ (418 fő), ENSZ (237 fő), Carter Center (78 fő), európai szervezetek (360 fő), észak-amerikai szervezetek (696 fő), testvérvárosok (357 fő),

31 Kollár Zoltán (1942–2005) a Budapesti Corvinus Egyetem Közgazdaságtudományi Karának dékánja. Néhány könyve a teljesség igénye nélkül: *Fejlődés válságban. Tanulmányok Latin-Amerika gazdaságáról* (1988); *Azonosság és másosság. Tanulmányok Latin-Amerikáról* (1992); *Dél keresztje alatt. Latin-Amerika latinamerikanizálódása* (1996).

32 Kosárka József (1951–2022) az 1970-es évektől a magyar külügyi szolgálat tagja. Első külföldi állomáshe-lye Japán volt (1974–1978). Az 1980-as években hat évig dolgozott a caracasi magyar nagykövetségen, majd fősztályvezető a Külügyminisztériumban (latin-amerikai és karibi országok). A rendszerváltás után Magyarország mexikói, perui és chilei nagykövete (Dobos, 1996. 117–123.). Borszakértő, nemzetközi borbíró, az 1992-ben alapított Magyar Bor Akadémia tagja. Néhány tanulmánya: „Magyar-mexikói művés.” *Andrés Salgó*ról (2001); *Jose Feher Miskolc*ról. *Egy mexikói magyar művész vázlatos pályaképe* (2001); *Kati Horna, Mexikó ünnepelt fotográfusa* (2013).

33 Szilassy Attila (1960–?) Újságíró, az 1980-as évek közepén rendszeresen írt a *Néphadsereg* című lapba. A *Világ Ifjúsága* magazin 1988. évi 5. számában tudósított Szilassy Attila és Soós Ágnes önkéntesekről, akik a nemzetközi brigád tagjaiként Nicaraguában kávé szedtek. A Magyar Külügyi Intézet munkatársa, majd főmunkatársa. 1991-ben kandidátusi minősítést szerzett; értekezésének címe: *Regionális válság és rendezési kísérletek Közép-Amerikában*. Fulbright-ösztöndíjas, a New York-i Kelet–Nyugati Tanulmányok Intézete (Institute of East–West Studies) kutatója (Balogh, 1992. 2.). Néhány megjelent tanulmánya: *A nicaraguai forradalom 6. évfordulóján* (1985); *A latin-amerikai eladósodás tanulságai* (1987).

34 MNL OL XIX-J-1-j, TÜK iratok, Nicaragua, 1990, 55. doboz. Abelovszky György és Kosárka József (IX. Területi Fősztály) feljegyzése: Részvétel a nicaraguai választásokat ellenőrző ENSZ misszióban, 001241/1990 (Budapest, 1990. március 5.).

35 Elekes, 1990b. 2.

36 LASA, 1990. 31.

37 Rosa Marina Zelaya, a nicaraguai Legfelsőbb Választási Tanács tagja szerint 2578 nemzetközi megfigyelő volt jelen. Santa-Cruz, 2004. 192.

latin-amerikai szervezetek (413 fő), ázsiai szervezetek (7 fő), afrikai szervezetek (6 fő) és ausztrál szervezetek (6 fő).³⁸ A megfigyelőket a nicaraguaiak három kategóriába sorolták. Az AÁSZ és az ENSZ megfigyelői számítottak „nemzetközi megfigyelőnek” (655 fő), további 779 fő „meghívott megfigyelőnek”, míg 1144 fő még annak sem (‘*courtesy pass*’), így ők csak megfigyeléseket végezhettek a választások során, panaszokat nem kezelhettek.³⁹

„Február 25-én 207 ONUVEN-megfigyelő járta be Nicaraguát 128 szárazföldi járművel, 2 helikopterrel és 4 kis hajóval. (...) A megfigyelők a nap folyamán 2155 JRV-t [Junta Receptora de Votos, szavazóhely] kerestek fel Nicaragua 141 településén. Ezek a számok a JRV-k 49 százalékát és gyakorlatilag a települések 100 százalékát jelentik.”⁴⁰ Az ENSZ-nek a választások megfigyelése mellett az is a célja volt, hogy a nap végére saját számításai alapján tudja, hogy ki nyert. Így ellenőrizhette a nicaraguai végeredményt, és arra is lehetősége nyílt, hogy az eredmény birtokában, de még a hivatalos számok közzététele előtt a háttérben segítse a politikai párbeszédet. A statisztikai alapú ellenőrzési módszerek szisztematikus alkalmazása újdonság volt az ONUVEN esetében. A gyorszámlálás alapján február 25. este 9 órára nyilvánvalóvá vált, hogy a várakozásokkal ellentétben a győztes az ellenzék közös jelöltje, Violeta Barrios de Chamorro. Richardson ezt személyesen tudatta Ortégával, és Jimmy Carter volt amerikai elnökkel együtt elkezdtek felkészíteni a választási vereség elfogadására, az ellenzéket pedig a győzelemre.⁴¹

1990. február 25-én a nicaraguaiak elnököt és alelnököt választottak, a 92 fős Nemzetgyűlés tagjait, továbbá polgármestereket és az önkormányzati testületek tagjait. Az elnököt és az alelnököt egyszerű többséggel, egyfordulós rendszerben választották meg, hat évre.⁴² Másfél millióan szavaztak az országban, a szavazásra jogosultak 86 százaléka.⁴³ A szavazatok 95 százalékát két, egymással ellentétes politikai erőre adták le: vagy a Sandinista Nemzeti Felszabadítási Frontra (*Frente Sandinista de Liberación Nacional*, FSNL), vagy az ellenzéki összefogásra (*Unión Nacional Opositora*, UNO), ami jól tükrözi a nicaraguai társadalom megosztottságát. A választásokat végül a sandinisták elvesztették, de úgy, hogy megszerezték a voksok 41 százalékát, ezáltal a legjelentősebb ellenzéki párttá váltak.⁴⁴ Mindenestre a választási eredmény meglepő volt, mivel az előzetes közvélemény-kutatások a sandinistáknak jósoltak győzelmet⁴⁵ – persze egy nem demokratikus rendszerben nem feltétlenül vállalják az állampolgárok valós véleményüket a közvélemény-kutatások során.⁴⁶

38 A két legnépesebb megfigyelői missziót az AÁSZ és az ENSZ biztosította. Előbbi beszámolója szerint (*Observación electoral*, 1996. 14.) részükről 433 fő, míg az ENSZ képviselőiben 247 fő dolgozott a helyszínen. A tendenciák tehát megegyeznek, bár a konkrét számoknál mutatkoznak kisebb eltérések.

39 López-Pintor, 1998. 45.

40 UN, 1990c. 7.

41 UN, 1991. 13.; Richardson, 1997. 6–7., 19–20.

42 López-Pintor, 1998. 42.

43 UN, 1990c. 8.

44 Carter Center, 1990. 9.

45 Elekes, 1990a. 2.

46 Nolte, 1990. 102.; Borregales Reverón, 2020. 195.; Interjú, 2023.

„Az önkormányzati választásokon az UNO 100 településen győzött, és összesen 545 önkormányzati képviselői helyet szerzett, míg az FSLN 30 településen győzött, és 345 helyhez jutott az önkormányzati testületekben. A Nemzetgyűlésben az UNO 51 mandátumot, az FSLN 39-et szerzett.”⁴⁷ Mivel voltak még fegyveres csoportok az országban, továbbá a sandinista vereség nem várt fordulatnak számított, attól lehetett tartani, hogy lázongások, esetleg fegyveres felkelés tör ki. Az ENSZ a választásokat követően szinte azonnal kivonta az országból választási megfigyelőit.⁴⁸ A feszültséget mérsékelte, hogy Daniel Ortega elismerte választási vereségét. Volt, aki örült, volt, aki szomorú volt, viszont mindegyik politikai párt elfogadta a végeredményt. Mindez kikövezte az utat a békés átmenethez és a polgárháború befejezéséhez. Nicaragua azzal, hogy képes volt lezárni a polgárháborús időszakot, példaként szolgálhatott El Salvadornak és Guatemalának, egyúttal hozzájárult a közép-amerikai békefolyamathoz. A salvadori polgárháború a Mexikóban megkötött 1992-es chapultepeci egyezményrel zárult le, a Guatemalában 1960 óta dúló fegyveres konfliktusnak pedig több mint harminc év után, 1996-ban sikerült véget vetni.⁴⁹

Az ONUVEN jelentősége

A bipoláris világ szétesése új lehetőséget és egyben új kihívásokat hozott az ENSZ-nek. A nemzetközi feszültség enyhült, a nagyhatalmak jobban együttműködtek, ami hatékonyabbá tette a Biztonsági Tanács működését, ugyanakkor megnőtt az igény a szervezet tevékenysége iránt. Számos polgárháborús konfliktus 1990 után csendesedni kezdett, mivel sem az amerikaiak, sem a szovjetek nem támogatták már a harcoló feleket, amelyek erőforrások híján egyre inkább a tárgyalóasztalhoz kényszerültek. A megegyezés és a békefolyamat támogatásához azonban szükségük volt külső segítségre, az ENSZ-re. A hidegháborús szembenállás megszűnése után tehát olyan időszak kezdődött, amikor egyfelől erősödtek az igények a szervezet szerepvállalása iránt, másfelől maga az ENSZ is aktívabban és hatékonyabban vett részt a konfliktusok lezárásában. Az ENSZ-nek 1988 januárjában öt békefenntartó missziója volt 9570 fővel. 1994 decemberére a szervezet 17 békefenntartó műveletet hajtott végre 73 393 fővel.⁵⁰

Az ENSZ új feladatokat is vállalt, szélesítette tevékenységi körét. Az ONUVEN az első olyan választási megfigyelői misszió volt a szervezet történetében, amely szuverén országban működött. A misszió költségei 1989-ben 3,2 millió dollárra rúgtak, 1990-ben pedig 2,4 millió dollár körül járhattak.⁵¹ A misszió tehát komoly kiadásokkal járt, de sikeres volt, és precedensteremtő lett. A nicaraguai események

47 Nolte, 1991. 25.

48 Interjú, 2023.

49 Smith–Green, 2019. 98–108.; Szente-Varga, 2023.

50 UN, 1995. 4.

51 UN, 1989b. 3. Ezek az összegek ma nagyjából 8, illetve 5,7 millió dollárnak felelnének meg a *CPI Inflation Calculator* alapján (https://www.bls.gov/data/inflation_calculator.htm#).

után számos ország fordult az ENSZ-hez választások kapcsán, a szervezet támogatását, többek között választási megfigyelői missziót kérve, köztük Latin-Amerikából Haiti és El Salvador. A választásokkal kapcsolatos feladatok rövid idő alatt beépültek az ENSZ tevékenységébe, mára annak szerves részét képezik.⁵² Mindezzel párhuzamosan a szuverenitás fogalma is átalakult: a választási megfigyelői missziókat már nem értelmezik nemkívánatos beavatkozásként, a nemzeti szuverenitás csorbításaként.

Az ONUVEN nehéz körülmények között végezte munkáját a polgárháború és az átalakulóban lévő, változó világrend miatt. A választások 1990 februárjában zajlottak le, a bipoláris világ szétesésének időszakában, ami több szempontból is érintette az országot. Egyfelől a Szovjetunió és a szocialista világ által a sandinistáknak nyújtott „logisztikai, ideológiai és katonai támogatás már 1988 környékén szertefoszlott”,⁵³ másfelől a kelet-közép-európai országok átalakulása, a régióban zajló politikai és gazdasági átmenetek példaként és motivációként szolgálhattak a nicaraguai ellenzéknek. Lengyelországban a Szolidaritás 1989 nyarán megnyerte a választásokat, és az országot ősztől már nem a kommunista párt irányította. A magyar kormány szeptemberben megnyitotta az ország határait Ausztria felé, így keletnémetek ezrei juthattak Nyugatra, ami hozzájárult a „testvéri” NDK destabilizálásához. Nem sokkal azután, hogy Kelet-Németország megünnepelte fennállásának 40. évfordulóját, október 18-án Erich Honecker lemondott. November elején a berlini fal is leomlott.

Ez volt a kezdete az úgynevezett egypólusú pillanatnak (*unipolar moment*), amikor is az Amerikai Egyesült Államok vált az egyetlen szuperhatalommá, és többé nem kellett figyelembe vennie azt, hogy bizonyos amerikai lépésekről a szovjetek mit gondolnak. Ilyen körülmények között zajlott le 1989 decemberében, karácsony előtt, az USA panamai fegyveres inváziója (*Operation Just Cause*, Igaz ügy hadművelet), aminek a deklarált célja Manuel Noriega panamai diktátor hatalomból való eltávolítása volt. Az Amerikai Egyesült Államok panamai intervenciója – amely a vietnami háború lezárását követően a legnagyobb amerikai katonai művelet volt, és nagyjából 20 ezer fő vett benne részt⁵⁴ – Nicaraguában komoly aggodalmakat keltett, az ország vezetői attól tartottak, hogy a következő célpont az USA-val rendkívül feszült viszonyban lévő, ugyanakkor fontos geostratégiai jelentőségű Nicaragua lehet. Azonban némi diplomáciai presszió és erődemonstráció után – ami magában foglalta a Panamavárosban székelő nicaraguai nagykövet rezidenciájának lerohanását az invázió során,⁵⁵ majd néhány amerikai diplomata kiutasítását Nicaraguából⁵⁶ – nem került sor amerikai invázióra, és két hónappal később Nicaraguában meg tudták tartani a választásokat.

Nicaraguában az elemzett választások 1990 februárjában zajlottak le, míg Magyarországon a szocialista időszakot követő első szabad választások 1990 már-

52 Schroeder, 2013. 208–209.

53 Borregales Reverón, 2020. 183.

54 Ropp, 1991. 113.

55 Cole, 1995. 60–61.

56 Branigin, 1989.

ciusában, egy hónappal a nicaraguai események után. Magyarországon csekély tapasztalat állt rendelkezésre a demokratikus választás lebonyolítása tekintetében, ezért is célszerű lett volna figyelemmel kísérni a nicaraguai eseményeket és hasznosítani az ottani tapasztalatokat, jó gyakorlatokat. Magyarországon azonban egyáltalán nem mutatkozott érdeklődés a nicaraguai események iránt. A magyar részvétel az ONUVEN-misszióban olyan tapasztalatnak bizonyult, ami felhasználatlan maradt, és gyorsan el is felejtődött.

Végül fontos rámutatnunk a különbségre az ONUVEN jelentőségét illetően Magyarországon, illetve az ENSZ szempontjából. Magyarország számára 1990 a speciális magyar–nicaraguai viszony végét jelentette és a kapcsolatok alacsony szintre süllyedését, amiben az ONUVEN-ben való részvétel legfeljebb anekdotaként van jelen. Az ENSZ számára ugyanakkor a misszió és a misszió sikere segített abban, hogy új képességeket és kompetenciákat fejlesszen ki, továbbá hogy diverzifikálja tevékenységi körét. Következésképpen az ONUVEN hozzájárult az ENSZ-nek mint szervezetnek a fejlődéséhez, ugyanakkor nem játszott fontos szerepet a magyar–nicaraguai kapcsolatokban.

Forrás- és irodalomjegyzék

1. Kiadatlan források lelőhelye

MNL OL = Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára (Budapest)
XIX-J-1-j Külügyminisztérium TÜK 1945–1995

2. Kiadott források és szakirodalom

Anderson

1996 Anderson, Leslie E.: Election Polls: Will the Güegüense Return? In: *Envío*, 179. sz. 1996. június. <https://www.revistaenvio.org/articulo/3017> (letöltés: 2024. december 17.).

Apor

2021 Apor Péter: Magyarország és a harmadik világ kapcsolatai, 1948–1990. In: *Magyarország külkapcsolatai (1945–1990)*. Szerk.: Horváth Sándor – Kecskés D. Gusztáv – Mitrovits Miklós. Bp., 2021. 569–590.

Balogh

1992 Balogh József: Amerikából jöttem... Egy világintézet missziója. In: *Kelet-Magyarország*, 1992. július 11. 2.

Bencsik

1993 *A magyar újságírók évkönyve*. Szerk.: Bencsik Gábor. Bp., 1993.

Bockman

2015 Bockman, Johanna: Socialist Globalization against Capitalist Neocolonialism: The Economic Ideas behind the New International Economic Order. In: *Humanity*, 6. (2015) 1. sz. 109–128. DOI: 10.1353/hum.2015.0010.

Borregales Reverón

2020 Borregales Reverón, Yuruari: Camino a la democracia. La transición nicaragüense de 1990. In: *Transiciones políticas en América Latina. Desafíos y experiencias*. Coord.: Olivar, José Alberto – Martínez Meucci, Miguel Ángel. Caracas, 2020. 179–205.

Branigin

1989 Branigin, William: Nicaragua Orders Americans Out. In: *The Washington Post*, 1989. december 29.

Carter Center

1990 The Carter Center: *Observing Nicaragua's Elections, 1989–90*. Atlanta, 1990.

Cole

1995 Cole, Ronald H.: *Operation Just Cause. Panama. The Planning and Execution of Joint Operations in Panama, February 1988–January 1990*. Washington, D.C., 1995.

Dobos

1996 Dobos Marianne: Miskolctól Mexikóig. Dobos Marianne beszélgetése Kosárka József nagykövettel. In: *Új Holnap*, 41. (1996) új folyam 8. sz. 117–123.

Electoral Observation Missions

Electoral Observation Missions and Recommendations Database. <https://www.oas.org/eomdatabase/default.aspx?lang=es> (letöltés: 2025. április 18.).

Elekes

1990a Elekes Éva: Meglepetés Managuában. In: *Népszava*, 1990. február 27. 2.

1990b Elekes Éva: A magyarok is tanulhatnak Nicaraguától. Hogyan kell választást szervezni? In: *Népszava*, 1990. március 7. 2.

1991 Elekes Éva: Házak, hidak omlottak össze. In: *Népszava*, 1991. április 24. 1., 12.

Gyapay

1990 Gyapay Dénes: Dzsippel a dzsungelben. ENSZ-megfigyelőként Nicaraguában. In: *Magyar Hírlap*, 1990. március 6. 1., 3.

Jarquín

2017 Jarquín, Mateo Cayetano: Red Christmases: The Sandinistas, Indigenous Rebellion, and the Origins of the Nicaraguan Civil War, 1981–82. In: *Cold War History*, 18. (2017) 1. sz. 91–107. DOI: <https://doi.org/10.1080/14682745.2017.1347637>.

LASA

1990 LASA: *Electoral Democracy under International Pressure. The Report of the Latin American Studies Association Commission to Observe the 1990 Nicaraguan Elections*. Pittsburgh, 1990.

Leogrande

1996 Leogrande, William M.: Making the Economy Scream: US Economic Sanctions against Sandinista Nicaragua. In: *Third World Quarterly*, 17. (1996) 2. sz. 329–348. DOI: <https://doi.org/10.1080/01436599650035716>.

López-Pintor

1998 López-Pintor, Rafael: Nicaragua's Measured Move to Democracy. In: *Postconflict Elections, Democratization, and International Assistance*. Ed.: Kumar, Krishna. Boulder–London, 1998. 39–56.

Magyar megfigyelők

1990a Magyar megfigyelők Nicaraguában. In: *Békés Megyei Népűjság*, 1990. február 14. 2.

1990b Magyar megfigyelők Nicaraguában. In: *Magyar Hírlap*, 1990. február 14. 7.

Mark-Betts

2022 *Socialism Goes Global: The Soviet Union and Eastern Europe in the Age of Decolonisation*. Eds.: Mark, James – Betts, Paul. Oxford, 2022.

Mark-Kalinovsky-Marung

2020 *Alternative Globalizations: Eastern Europe and the Postcolonial World*. Eds.: Mark, James – Kalinovsky, Artemy M. – Marung, Steffi. Bloomington, 2020.

Merrill

1994 *Nicaragua: A Country Study*. Ed.: Merrill, Tim L. Washington D.C., 1994.

Nolte

1990 Nolte, Detlef: Wahlen und internationale Wahlbeobachtung in Nicaragua. In: *Nord-Süd Aktuell*, 4. (1990) 102–105.

1991 Nolte, Detlef: Nicaragua: Warum verloren die Sandinisten? In: *Lateinamerika. Analysen – Daten – Dokumentation*, 8. (1991) 17–18. sz. 25–30.

Observación electoral

1996 *Observación electoral en Nicaragua. Elecciones generales de 1990*. Washington D.C., Secretaría General de la Organización de los Estados Americanos, 1996.

Opatrný

2013 Opatrný, Josef: Czechoslovak–Latin American Relations 1945–1989: The Broader Context. In: *Central European Journal of International and Security Studies*, 7. (2013) 3. sz. 12–37.

Pérez de Cuellar

1997 Pérez de Cuellar, Javier: *Pilgrimage for Peace: A Secretary General's Memoir*. New York, 1997.

Richardson

1997 Sutterlin, James S.: Interview with Elliot Richardson. Washington D.C., 1997. október 7. In: *Yale–UN Oral History Project*. <https://digitalibrary.un.org/record/517268?v=pdf>.

Ropp

1991 Ropp, Steve C.: Panama: The United States Invasion and Its Aftermath. In: *Current History*, 90. (1991) 554. sz. 113–116.

Sanchez-Sibony

2014 Sanchez-Sibony, Oscar: *Red Globalization: The Political Economy of the Soviet Cold War from Stalin to Khrushchev*. New York, 2014.

Santa-Cruz

2004 Santa-Cruz, Arturo: Redefining Sovereignty, Consolidating a Network: Monitoring the 1990 Nicaraguan Elections. In: *Revista de Ciencia Política*, 24. (2004) 1. sz. 189–208.

Schroeder

2013 Schroeder, Michael: The Politics of Change: The Evolution of UN Electoral Services, 1989–2006. In: *Global Governance*, 19. (2013) 2. sz. 207–226.

Serious Mistakes

1999 From Rwanda Study: 'Serious Mistakes Were Made'. In: *New York Times*, 1999. december 17. 14.

Smith–Green

2019 Smith, Peter – Green, James: *Modern Latin America*. Oxford, 2019.

Szente-Varga

2005 Szente-Varga, Mónika: El lugar de Cuba en el mundo político. Opiniones checoslovacas desde La Habana. In: *Nación y cultura nacional en el Caribe hispano*. Ed.: Opatrný, Josef. Prague, 2005. 357–367. (Ibero-Americana Pragensia, XV.)

2020 Szente-Varga, Mónika: Relaciones frías en la guerra fría: Hungría y Nicaragua. In: *Secuencia*, 32. (2020) 108. sz. 1–28. DOI: <https://doi.org/10.18234/secuencia.v0i108.1808>.

2023a Szente-Varga, Mónika: Constructing the Future: Solidarity Action in Nicaragua. In: *Third World Quarterly*, 44. (2023) 12. sz. 2423–2440. DOI: doi.org/10.1080/01436597.2023.2236027.

2023b Szente-Varga Mónika: *Konfliktus és biztonság Közép-Amerikában*. Bp., 2023.

Tomka

2023 Tomka Béla: Alternatív vagy korlátozott globalizáció? A szocialista rendszerek nemzetközi kapcsolatainak új értelmezéseiről. In: *Múltunk*, 68. (2023) 1. sz. 220–236. DOI: [10.56944/multunk.2023.1.9](https://doi.org/10.56944/multunk.2023.1.9)

Tyroler

1989 Tyroler, Deborah: *Description of United Nations Missions in Central America*. <https://digitalrepository.unm.edu/noticen/3367> (letöltés: 2024. december 18.).

UN

1989a UN: *The Situation in Central America: Threats to International Peace and Security and Peace Initiatives*. General Assembly, A/44/375. 1989. július 7.

1989b UN: *Programme Budget for the Biennium 1988–1989. Proposed Programme Budget for the Biennium 1990–1991. The Situation in Central America: Threats to International Peace and Security and Peace Initiatives*. General Assembly, A/C. S/44/51. 1989. december 13.

1990a UN: *The Situation in Central America: Threats to International Peace and Security and Peace Initiatives*. Note by the Secretary General, including the third report of ONUVEN. General Assembly, A/44/917. 1990. január 31.

1990b UN: *The Situation in Central America: Threats to International Peace and Security and Peace Initiatives*. Note by the Secretary General, including the fourth report of ONUVEN. General Assembly, A/44/921. 1990. február 22.

1990c UN: *The Situation in Central America: Threats to International Peace and Security and Peace Initiatives*. Note by the Secretary General, including the fifth report of ONUVEN. General Assembly, A/44/927. 1990. március 30.

1990d UN: *The Situation in Central America: Threats to International Peace and Security and Peace Initiatives. Report of the Secretary General*. General Assembly and Security Council, A/45/706, S/21931. 1990. november 8.

1991 UN: *Human Rights Questions: Human Rights Questions, Including Alternative Approaches for Improving the Effective Enjoyment of Human Rights and Fundamental Freedoms Enhancing the Effectiveness of the Principle of Periodic and Genuine Elections. Report of the Secretary-General*. General Assembly, A/46/609. 1991. november 19.

1995 UN: *Report of the Secretary-General on the Work of the Organization. Supplement to an Agenda for Peace: Position Paper of the Secretary-General on the Occasion of the 50th Anniversary of the United Nations*. General Assembly, Security Council, A/50/60, S/1995/1, 1995. január 25.

Williams

1990 Williams, Philip J.: Elections and Democratization in Nicaragua: The 1990 Elections in Perspective. In: *Journal of Interamerican Studies and World Affairs*, 32. (1990) 4. sz. 13–34. DOI: <https://doi.org/10.2307/166114>.

MÓNKA SZENTE-VARGA

HUNGARIANS IN THE UN ELECTION OBSERVER MISSION IN NICARAGUA

Elections were held in Nicaragua on 25 February 1990. At the request of the Nicaraguan government, the United Nations sent an electoral observation mission (*Organización de Naciones Unidas para la Verificación Electoral en Nicaragua / United Nations Observer Mission to Verify the Electoral Process in Nicaragua*, ONUVEN) to the country. This research examines ONUVEN in local (Nicaraguan), regional (Central American) and international contexts. It also aims to explore what impact the mission may have had on the development of the UN and whether it has had any role in shaping Nicaraguan–Hungarian relations. The study draws primarily on UN documents, supplemented by other sources such as the Organization of American States (OAS) and Carter Center reports on the 1990 Nicaraguan elections, Hungarian archival sources, contemporary press, recollections and interviews.

CONTENTS

Areas of Cooperation: Hungary and UN Organisations (Gusztáv Kecskés D.)	173
<i>Studies</i>	
Szabolcs László: The International Launch of the Kodály Method: The International Society for Music Education and Hungarian State Socialist Music Education in the 1960s	177
Veronika Kaszás: Hungary and the United Nations High Commissioner for Refugees: Cooperation at the End of the Cold War	201
Mónika Szente-Varga: Hungarians in the UN Election Observer Mission in Nicaragua	223
István Lakatos: The Human Rights Situation in Hungary in the First Decade of the Kádár Era: International Human Rights Standards – Calculations in Domestic Policy	239
László J. Nagy: Albert Camus, Hungary and the Algerian War in 1956	267
<i>Workshop</i>	
János Konstantin Zsemlye: A Special Institution in the Country of Tsar Peter I: The “Foreign Affairs Traveling Chancellery” in the Practice of Managing Foreign Policy Affairs in Russia	283
<i>Book Reviews</i>	
The Vitality of the Dead in Medieval Societies (Regina Papp)	299
Absolutism as Risk Management (Zsolt Palotás)	303
Hungarian–Latin American Relations at the Beginning of the Cold War (Gábor Gregosits)	308
The Most Famous Hungarian Non-commissioned Officers of the French Foreign Legion (Krisztián Bene)	311

Ára: 900 Ft
Előfizetőknek: 600 Ft

TERJESZTI A MAGYAR POSTA

Előfizethető személyesen a postahelyeken és a kézbesítőknél,
vagy a Központi Hírlap Iroda zöldszáman: 06-80/444-444,
e-mailen: hirlapelofizetes@posta.hu, faxon: 1-303-3440,
vagy levélben a Magyar Posta Zrt. Központi Hírlap Iroda,
Budapest 1008 címen.

Számonként megvásárolható a HUN-REN Bölcsészettudományi Kutatóközpont
Történettudományi Intézetében
(1097 Budapest, Tóth Kálmán utca 4.,
telefon: 224-6700/4624, 4626 mellék), illetve a Penna Bölcsész Könyvesboltban
(1053 Budapest, Magyar utca 40., telefon: 06 30/203-1769).

A Világtörténet 2025. évi megjelentetését a Nemzeti Kulturális Alap
és a Magyar Tudományos Akadémia támogatja.

Nemzeti
Kulturális
Alap

MAGYAR
TUDOMÁNYOS
AKADÉMIA

BÖLCSESZETTUDOMÁNYI
KUTATÓKÖZPONT
TÖRTÉNETTUDOMÁNYI INTÉZET